

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट मिति २०८३/०३/०३ गते सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएको मुद्दाको विवरणः-

सि.नं	प्रतिवादीहरू	मुद्दा	आयोगको माग दावी तथा विशेष अदालतको फैसला	विशेष अदालतको फैसला र आधार	आयोगबाट सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएका आधारहरू
१	प्रतिवादीहरू खसडछान्ना गाउँपालिका को तत्कालिन अध्यक्ष, वर्क बहादुर रोकाया समेत ७ जना मु.नं (०८१-CR- ००६७) फैसला मिति २०८२।०४ ।२३	गैरकानूनी लाभहानी पुर्याई भ्रष्टाचार गरेको।	आयोगको माग दावी •प्रतिवादीहरू वर्क बहादुर रोकाया, भिम बहादुर रोकाया, दिपक कुमार रावल, सुरेन्द्र बहादुर खाती, जनक थापा मगर, र मदनराज जोशीको हकमा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) को देहाय (ड) बमोजिमको कसुरमा विगो रु. १४,०८,८१७/- (अक्षरेपि चौध लाख आठ हजार आठसय सत्र) कायम गरी निज प्रतिवादीहरू वर्क बहादुर रोकाया, भिम बहादुर रोकाया, दिपक कुमार रावल, सुरेन्द्र बहादुर खाती, जनक थापा मगर, र मदनराज जोशीलाई सोही ऐनको दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम कैद र बिगो बमोजिम जरिवाना सजाय हुन, निज प्रतिवादीहरू वर्क बहादुर रोकाया, भिम बहादुर रोकाया, दिपक कुमार रावल, सुरेन्द्र बहादुर खाती, जनक थापा मगर, र मदनराज जोशीलाई सोही ऐनको दफा ९ बमोजिमको कसूरमा सोही ऐनको दफा ९ बमोजिम कैद र जरिवाना हुन एवं निज प्रतिवादीहरू वर्क बहादुर रोकाया, भिम बहादुर रोकाया, दिपक कुमार रावल, सुरेन्द्र बहादुर खाती, जनक थापा मगर, र मदनराज जोशीलाई सोही ऐनको दफा १२ बमोजिमको कसुरमा सोहि ऐनको दफा १२ बमोजिमको कैद र जरिवानाको सजाय समेत हुन मागदावी लिई आरोप पत्र दायर भएको देखिन्छ। प्रतिवादी शम्शेर रोकायाले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ दफा ८ को उपदफा (१) को देहाय (ड) बमोजिमको कसुरमा नगद तथा अन्य गैरकानूनी लाभ प्राप्त गर्ने प्रकृतिको मतियार भई सोही ऐनको दफा २२ बमोजिमको कसुर गरेको हुँदा विगो रु. १४,०८,८१७/- (अक्षरेपि चौध लाख आठ हजार आठसय सत्र) कायम गरी मुख्य कसुरदारहरूलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम हुने सजायलाई आधारमानी सोही ऐनको दफा २२ को प्रतिवन्धात्मक वाक्यांश बमोजिम प्रतिवादी शम्शेर रोकायालाई सजाय हुन एवं निज प्रतिवादी शम्शेर रोकायालाई मुख्य कसुरदारहरूलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ९ बमोजिम हुने सजायलाई आधारमानी सोही ऐनको दफा २२ को प्रतिवन्धात्मक वाक्यांश सजाय हुन तथा ऐ. ऐनको को दफा १२ बमोजिम हुने सजायलाई	फैसला: प्रतिवादीलाई आंशिक सफाई दिने गरी भएको फैसला। विशेष अदालतले फैसला गर्दा लिएका आधारहरू: •प्रतिवादी मदनराज जोशीले गलत लिखतहरू तयार गर्ने कार्यमा संलग्न भएको तथ्य पुष्टि भएको नदेखिएको तथा निजले लिखतहरू गलत रहेको भन्ने जानकारी पाउन साथ बैङ्कलाई पत्राचार गरी चेक रद्द गरेको र गोश्वारा भौचर रिभर्स गरी सरकारलाई गैरकानूनी हानि पुऱ्याउनबाट बचाएको देखिएको, •खसडछान्ना गाउँपालिकाले उपभोक्ता समितिलाई भुक्तानी पाउने भनी दिइएको चेक सटही हुनु पूर्व नै सम्बन्धित बैंकलाई तत्कालै सोही मितिमा नुटीवश जारी भएकोले भुक्तानी नदिन पत्राचार गरी चेक खिचेको हुँदा लेनदेन भैसकेको वा दोहोरो भुक्तानी भएको नदेखिएकोले कुनै किसिमको हानि नोक्सानी भएको नदेखिएको, •प्रतिवादीहरूले च्यातेका भनिएका कागजहरू वादीले नै गलत लिखतहरू भनी दावी गरेको र मिसिल संलग्न दशी स्वरूप पेस भएको झुट्टा भएको कागजातहरू सरकारी कागजात भएको नदेखिदा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १२ को कसुर पुष्टि भएको नदेखिएको	• भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) मा "कुनै राष्ट्रसेवकले आफू वा अरु कुनै व्यक्तिलाई गैरकानूनी लाभ पुऱ्याउने वा नेपाल सरकार वा सार्वजनिक संस्थालाई गैरकानूनी हानि पुऱ्याउने वदनियतले देहायको कुनै काम गरेमा कसुरको मात्रा अनुसार तीन महिनादेखि तीन वर्षसम्म कैद र बिगो खुलेकोमा बिगो बमोजिम जरिवाना गरी बिगो असूल उपर गरिनेछ । बिगो नखुलेकोमा तीन महिनादेखि तीन वर्षसम्म कैद र दश हजार रुपैयादेखि पचास हजार रुपैयासम्म जरिवाना हुनेछ" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। सोही ऐनको दफा ८ को उपदफा (१) को खण्ड (ड) मा झुट्टा विल भर्पाई बनाई भुक्तानी लिने दिने वा बोलको दोहोरो भुक्तानी लिने दिने कार्यलाई भ्रष्टाचारजन्य कसूरमा परिभाषित गरेको देखिन्छ। प्रस्तुत मुद्दाको तथ्यलाई हेर्दा: जिल्ला बझाङ्ग, खसडछान्ना गाउँपालिका वडा नं. ४ स्थित सिम्लका घट्ट सिंचाई योजनाको आ.व. २०७६/०७७ मा वार्षिक बजेट योजना अन्तर्गत रु. ५ लाख बजेट विनियोजन भई फिल्डमा कार्य सम्पन्न भइसकेको, आ.व २०७७/०७८ को वार्षिक योजना किताबमा उक्त सिम्लका घट्ट सिंचाई योजना नरहेको र फिल्डमा कुनै काम समेत नभएको, पहिले नै सम्पन्न भईसकेको योजनालाई आ.व. २०७७/०७८ मा उक्त योजनाको लागत अनुमान देखि कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन सम्मका झुट्टा विवरणका गलत लिखत तयार गरी मिति २०७८/०३/१७ गतेको गोश्वारा भौचर नम्बर ३६६ मार्फत एम्बुलेन्स खरिद बजेट शिर्षकबाट सिम्लका घट्ट सिंचाई कुलो निर्माण उपभोक्ता समितिलाई प्राईम क्रमर्सियल बैंक, खसडछान्ना शाखाको ०७६००२७०८८८ चेकबाट रु. १४,०८,८१७/- रकम भुक्तानी दिएको देखिन्छ। आ.व. २०७७/०७८ को वार्षिक बजेट कार्यक्रममा स्विकृत नभएको आयोजनाको लागत अनुमान, सम्झौता पत्र, विल, नापी किताब, कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन लगायतका गलत लिखत तयार गरि गराई रकम भुक्तानीको लागि गाँउपालिकाको चेक प्राप्त गरेको देखिएकोबाट जिल्ला बझाङ्ग, खसडछान्ना गाउँपालिकाको तत्कालिन अध्यक्ष वर्क बहादुर रोकाया, खसडछान्ना गाउँपालिकाको वडा नं. ४ को तत्कालिन वडा अध्यक्ष भीम बहादुर रोकाया, खसडछान्ना गाउँ कार्यपालिकाको तत्कालिन निमित्त प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत दीपक कुमार रावल, तत्कालिन इन्जिनियर सुरेन्द्र बहादुर खाती, तत्कालिन प्राविधिक असिष्टेण्ट ईन्जिनियर जनक थापा मगर, तत्कालिन लेखापाल मदन राज जोशी, सिम्लका घट्ट सिंचाई कुलो योजनाको उपभोक्ता समितिको तत्कालिन अध्यक्ष शम्शेर रोकाया समेतले आपसी मिलोमतो तथा योजना बनाई प्रतिवादीहरूले आफूलाई गैरकानूनी लाभ तथा खसडछान्ना गाउँपालिकालाई हानीनोक्सानी पुऱ्याउने वदनियतले आ.व २०७६/०७७ मा निर्माण भई सकेको सिम्लका घट्ट सिंचाई कुलो योजनाको आ.व.२०७७/०७८ मा वार्षिक योजनामा नभएको आयोजनाको लागत अनुमान, सम्झौता पत्र, विल, नापी किताब, कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन लगायतका गलत लिखत तयार गरी गराई रु.१४,०८,८१७/- (अक्षरेपि चौध लाख आठ हजार आठसय सत्र) रकम भुक्तानीको लागि चेक प्राप्तसमेत गरी भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) को खण्ड (ड) मा उल्लेखित "झुट्टा विल भर्पाई बनाई भुक्तानी लिने दिने वा बोलको दोहोरो भुक्तानी लिने दिने" कसूरजन्य कार्यलाई गरेको तथ्य प्रमाणित भइ रहेको अवस्था देखिदा देखिदै सो तथ्य एवं प्रमाणहरूको विश्लेषण नगरि दफा ८ तर्फको कसूरमा सफाई हुने ठहर गरि भएको फैसला नुटीपुर्ण देखिदा बढर भागी छ। • भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १२ मा "सरकारी वा सार्वजनिक संस्थाको कागजात नोक्सान गर्नेलाई सजायः कुनै राष्ट्र सेवकले सरकारी वा सार्वजनिक संस्थाको कागजात लुकाएमा वा कुनै तरिकाले नोक्सान पुऱ्याएमा वा नष्ट गरेमा निजलाई कसुरको मात्रा अनुसार छ महिना देखि एक वर्षसम्म कैद र दश हजार रुपैया देखि पचास हजार रुपैयासम्म जरिवाना हुनेछ। त्यसरी लुकाएको, नोक्सान पुऱ्याएको वा नष्ट गरेको कारणबाट

			<p>बैंकबाट भुक्तानी नभएको भन्ने आधारलाई मात्र ग्रहण गरी गैरकानूनी लाभ पुऱ्याउने उद्देश्यले गरिएका सम्पूर्ण कार्यलाई उल्लिखित कसूरको दायराबाट फरक रहेको भनि उक्त कसूरबाट सफाई हुने ठहर गरी भएको फैसला उक्त कानूनी प्रावधानको उद्देश्य, भावना तथा मर्मविपरीत भई त्रुटीपूर्ण देखिदा बदरभागी छ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रस्तुत मुद्दामा विशेष अदालतबाट फैसला हुँदा अनुसन्धानको क्रममा उक्त कसूरसँग सम्बन्धित कागज प्रमाणहरूलाई गलत लिखत तयार गरी भ्रष्टाचार गरेको भनि आरोपदावी रहेको हुँदा सो लिखतलाई सरकारी वा सार्वजनिक अभिलेख मात्र नमिल्ने र सो कारणले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १२ आकर्षित नहुने भनि उक्त आरोपदावीबाट सबै प्रतिवादीहरूलाई सफाई ठहर गरेको देखिन्छ। यसमा अनुसन्धानको क्रममा मिति २०७८।०३।२५ मा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बझाङबाट खसडछान्ना गाउँपालिकाको कार्यालयमा गरिए छानविन सम्बन्धी प्रतिवेदनको निश्कर्षमा "...र सो योजनासँग सम्बन्धित कागजातहरू च्यातिएको भेटिनु शंकास्पद देखिन्छ..." भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवेदन पेश भएको अवस्थाबाट समेत सरकारी वा सार्वजनिक संस्थाको कागजात सरकारी वा सार्वजनिक संस्थाको कागजात नष्ट गरेको स्पष्ट रूपमा पुष्टि भएको अवस्था छ। यसैमा, कुनै लिखत कार्यालयको आधिकारिक कामकारवाही, निर्णय प्रक्रिया, भुक्तानी प्रक्रिया वा अभिलेख प्रणालीको अंगको रूपमा प्रयोग गरी गराई सार्वजनिक अभिलेखको रूपमा संस्थागत प्रणालीमा दाखिला गरी प्रयोजनमा ल्याइसकेपछि त्यसको सत्यता वा असत्यताको आधारमा मात्र सार्वजनिक अभिलेखको हैसियत समाप्त हुँदैन। अन्यथा कुनै राष्ट्रसेवकले जालसाजीपूर्ण कागजात तयार गरी सरकारी अभिलेखमा समावेश गरेपछि प्रमाण नष्ट गर्ने उद्देश्यले सोही कागजात च्याते वा नष्ट गरे तापनि सोही ऐनको दफा १२ आकर्षित नहुने अवस्था सिर्जना हुन जाने र सोको कारण विधायीकी मनसायसँग प्रत्यक्ष रूपमा बाझिने अवस्था रहने देखिन्छ। तसर्थ, सार्वजनिक अभिलेखको संरक्षण, पारदर्शिता तथा जवाफदेहिताको सिद्धान्तलाई दृष्टिगत गर्दा ऐ. ऐनको दफा १२ बमोजिमको कसूर ठहर नगरी भएको फैसला फौजदारी न्याय तथा कानूनको विपरित भएको हुँदा बदर योग्य छ। • अतः प्रस्तुत मुद्दाको अनुसन्धानको क्रममा संकलित मिसिल संलग्न खसडछान्ना गाउँपालिका, गाउँपालिकाको कार्यालय, बझाङको प्रतिक्रिया सहितको संलग्न कागजातहरू, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बझाङमा अनुसन्धानको क्रममा सङ्कलित प्रमाण कागजात, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, बझाङबाट प्राप्त कागजातहरू, स्थलगत मुचुल्का सहितको प्रतिवेदन समेतका प्रमाण कागजातहरूको आधारमा जिल्ला बझाङ, खसडछान्ना गाउँपालिका वडा नं. ४ स्थित सिम्लका घट्ट सिंचाई कुलो निर्माण आयोजनामा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गर्ने गरी आ.व. २०७६/०७७ को काम देखाई आ.व. २०७७/०७८ मा रु.१४,०८,८१७/- भुक्तानी लिन चेक प्राप्त गरेको सम्बन्धमा सिम्लका घट्ट सिंचाई योजनाको आ.व. २०७६/०७७ मा वार्षिक बजेट योजना अन्तर्गत रु. ५ लाख बजेट विनियोजन भई फिल्डमा कार्य सम्पन्न भइसकेको, आ.व २०७७/०७८ को वार्षिक योजना किताबमा उक्त सिम्लका घट्ट सिंचाई योजना नरहेको र फिल्डमा कुनै काम समेत नभएको, पहिले नै सम्पन्न भईसकेको योजनालाई आ.व. २०७७/०७८ मा उक्त योजनाको लागत अनुमान देखि कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन सम्मका झुट्टा विवरणका गलत लिखत तयार गरी मिति २०७८/०३/१७ गतेको गोधारा भौचर नम्बर ३६६ मार्फत एम्बुलेन्स खरिद बजेट शिर्षकबाट सिम्लका घट्ट सिंचाई कुलो निर्माण उपभोक्ता समितिलाई प्राईम कमर्सियल बैंक, खसडछान्ना शाखाको 07600270CA चेकबाट रु. १४,०८,८१७/- रकम भुक्तानी दिई गाँउपालिकालाई रु.१४,०८,८१७/- (अक्षरेपि चौध लाख आठ हजार आठसय सत्र) नोकसानु पुर्‍याएको तथ्य स्थापित हुन आएकोले उक्त कार्यमा संलग्न यि प्रतिवादीहरू वर्क बहादुर रोकाया, भीम बहादुर रोकाया, दीपक कुमार रावल, सुरेन्द्र बहादुर खाती, जनक थापा मगर, मदनराज जोशी, शम्शेर रोकाया समेतलाई आरोप मागदावी बमोजिम सजाय गर्नुपर्नेमा सफाई दिने ठहर गरी भएको फैसला त्रुटिपूर्ण भएकोले उक्त फैसला बदर गरि निज प्रतिवादीहरूलाई आरोप दावी बमोजिम सजाय गरी पाउन सादर अनुरोध गरिन्छ।
--	--	--	--